

Anatoli Uschomirski

MÁTÉ EVANGÉLIUMA ZSIDÓ SZEMSZÖGBŐL

Tanuljuk meg jobban
megérteni Jézust

EVANGÉLIUMI KIADÓ

A fordítás az alábbi kiadásból készült:

Anatoli Uschomirski: Das Matthäusevangelium aus jüdischer Sicht, Wie wir Jesus besser verstehen lernen

© 2023 SCM R. Brockhaus in der SCM
Verlagsgruppe GmbH, Holzgerlingen
(www.scm-brockhaus.de)

Magyar kiadás: © 2025 by Evangéliumi Kiadó és Iratmisszió

Fordította: Tóth Gergely

A rabbinikus szövegeket a héberrel és arámvival összevetve lektorálta és szükség esetén pontosította; továbbá a német szöveget lektorálta: Kövér András

Korrektorok: Kis-Pongrácz Tamás és Wintermantel Balázs

Szerkesztő: Wintermantel Balázs

2020 óta a könyv szerzője – többnyire online internetes közvetítéssel – rendszeresen tartott tanításokat magyar hívőknek. Információk a szerzőről, továbbá a korábban elhangzott tanítások elérhetők az alábbi honlapon: <http://www.izrael-immanuel.net/>.

Egyes szavak kis- és nagybetűs formában is megjelennek a könyvben. Az egyház/gyülekezet kisbetűvel az egyes gyülekezetekre vagy felekezetekre utal, nagybetűvel az egész Egyházra. Isten Fia Jézust jelenti, míg Isten fia Izraelt.

A másként nem jelölt bibliai idézetek a Magyar Bibliatársulat revideált új fordítású Bibliájából (2014) valók (RÚF). Ehhez igazítottuk az igehelyek versszámozását, mely helyenként eltér a német számozástól.

További használt bibliafordítások:

Csia Lajos Újszövetség-fordítása – CSIA

Újonnan revideált Károli Biblia, Veritas 2011 – ÚRK

Károli Gáspár bibliafordítása (1908-as revízió, 2021-es helyesírás) – KG2021

Békés-Dalos-Újszövetség – BDÚ

Izraelita Magyar Irodalmi Társulat fordítása, ún. zsidó fordítás – IMIT

Kecskeméthy István bibliafordítása – KIF

Vida Sándor Újszövetség-fordítása – VIDA

Károli Gáspár bibliafordítása (1908-as revízió) – KG1908

ISBN 978-615-6209-65-8

A magyar kiadás jogainak tulajdonosa és a kiadásért felel az Evangéliumi Kiadó és Iratmisszió
1066 Budapest, Ó utca 16.

www.evangeliumkiado.hu

Felelős szerkesztő: Lempenger Róbert

Tördelés: K. Ór Erzsébet

Készült: Promédia Reklám Kft. (2025.)

Felelős vezető: Király Attila

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	5
1. rész Bevezetés	9
Történelmi háttér	9
Az evangélium Máté szerint	20
Elrejtett kincsek	41
2. rész A Messiás	61
Születése és gyermekkora	61
János, a Bemerítő	83
Jézus bemerítése	108
Jézus megkísértése	115
3. rész Szavak és tettek	135
Világosság Galileából	135
A hegyi beszéd	146
Jelek és csodák	159
4. rész Küldetésünk	171
Jézus követése	171
A tizenkettő	182
Tanítványság akkor és ma	190
A tanítványok szenvedélye	198
Utószó	208

ELŐSZÓ

Salom alekhem – Béke veletek! Egy ilyen bevezető meglehetősen szokatlan egy újszövetségi könyvnél, nem igaz? Másfelől viszont ezek voltak a feltámadt Jézus első szavai, amikor találkozott a tanítványaival. Mivel én zsidóként azonosulok Jézus zsidó gyökereivel, már a könyv olvasása kezdetén szeretnék salomot – békét – kívánni.

Amikor életemben először olvastam Máté evangéliumát, nagyon megdöbbenett az első mondata: „Ez Jesua Messiásnak, Dávid fiának, Ábrahám fiának családfája.”¹ A legtöbben úgy gondolják, hogy a Biblia egy ízig-vérig keresztyén könyv. A zsidók rendszerint nem olvassák az Újszövetséget, sőt egyesek szerint zsidóellenes könyv, ami arra tanítja olvasóját, hogyan kell harcolni a zsidók ellen. Figyelembe véve a kétezer éves üldöztetést, elűzéseket, kényszerkereszteléseket és pogromokat, melyek főleg a keresztyének révén történtek, ez nem meglepő. És mégis a következőket olvastam az Újszövetség első versében: „Ez Jesua Messiásnak, Dávid fiának, Ábrahám fiának családfája.”

Jesua, Dávid, Ábrahám – nem zsidók voltak, mint én? Mit keresnek ebben az állítólag zsidóellenes könyvben? Kíváncsian mentem tovább. Minél többet olvastam, annál nagyobb bizonyossággal állapítottam meg: ez egy tipikus zsidó könyv. Zsidó szerző írta zsidóknak, bár most már keresztyének olvassák és tanulmányozzák majdnem kétezer éve, míg a zsidók többsége számára tabu.

Ennek következtében a Máté evangéliumáról szóló magyarázatok alig vannak tekintettel a zsidó gondolkodásmódra és értelmezési módszerekre. Pedig éppen a zsidóság történelmi kontextusának figyelembe-

1 David H. Stern: Das jüdische Neue Testament – Eine Übersetzung des Neuen Testamentes, die seiner jüdischen Herkunft Rechnung trägt (A zsidó Újszövetség – az Újszövetség olyan fordítása, amely figyelembe veszi annak zsidó eredetét), Hänssler, 1994. A magyar szöveg David H. Stern Újszövetség fordítását – Jewish New Testament, /JNT/, Jewish New Testament Publications, 1996. – követi. (Ford. megj.)

vétele segítene nekünk abban, hogy jobban megértsük a Bibliát és annak jelentőségét életünkre és hitünkre nézve! Isten nem tértől, időtől és kultúrától függetlenül munkálkodik. Terve és döntése az volt, hogy Jézus zsidóként szülessen és nőjön fel. Zsidóként szolgált, zsidóként halt meg és támadt fel, mert a feltámadás zsidó elgondolás.

Ha az Újszövetséget zsidó szemszögből olvassuk és tanulmányozzuk, akkor Isten Szavát fogjuk mélyebben megérteni.

Ha a Mona Lisát nézem, szeretném tudni, mi készítette Leonardo da Vincit arra, hogy úgy fesse meg ezt a világhírű olajfestményt, ahogy végül megalkotta. Ha a „Messiást” hallgatom, akkor az a fontos számomra, hogy ismerjem életét és tetteinek indítékait azért, hogy felfogjam

e mestermű mélységét. Ha az Újszövetséget zsidó szemszögből olvassuk és tanulmányozzuk, akkor Isten Szavát fogjuk mélyebben megismerni. Jobban megismerjük Jézust, és hitünk gazdagodik.

Ebben a könyvben az evangélium olvasásának egy egészen új módszerét fogjuk felfedezni. Belebújunk majd a Messiás első zsidó követőinek bőrébe, és megismerjük az ősrégi szövegeket a messiáshívő zsidóság nézőpontjából. A szerkezet, a szerző gondolatmenete és a különleges nézőpontok hangsúlyozása ugyanis nemcsak a teológusoknak fontos, hanem mindazok számára, akik az evangéliumot olvassák. Ezáltal is gazdagodik úgy a keresztyének, mint a messiási zsidók hite, és az evangélium érthetőbbé válik a kívülállók számára.

Sok mindennek, amit Máté Jézussal kapcsolatban ír, messiási háttere van. Az evangélium első elolvasásakor ez nem olyan szembetűnő azonnal, de a gyakorlott olvasó számára, aki az üzenet tartalmát már ismeri, érdemes az evangéliumot egyszer ebből a szemszögből végigtanulmányozni.

Nagyon hálás vagyok az olvasónak, hogy nekivág ennek az utazásnak, és imádkozom, hogy sok új, értékes felismerésre jusson, és a hite ezáltal erősödjön. Nem tudom, ki milyen elvárásokkal kezd neki, de szeretnék őszinte lenni és elmondani, hogy mit nem fog megtalálni ebben a könyvben: nem fogom szóról szóra elmagyarázni az egész Máté

evangéliumát. Erre vannak más jó könyvek és bibliamagyarázatok, ha ezt tenném, akkor ez a könyv is lényegesen vastagabb lenne.

Ehelyett a szerző, Máté bőrébe bújunk. Meg fogjuk vizsgálni, hogy miért írt úgy, ahogy; milyen gondolatok befolyásolták írás közben a zsidó tudományok, a héber exegézis és a hermeneutika területéről;² miért címezte könyvét elsősorban a zsidó olvasóközönséghez; és miért olyan fontos a keresztyének számára, hogy megértsék művének pont ezt az aspektusát. Ehhez különösen Máté evangéliumának első tíz fejezetét fogjuk megvizsgálni, mert e fejezetek adnak nagyon világos választ a fenti kérdésekre.

Az első rész bevezetője a szerzővel foglalkozik, azzal a kontextussal, amelyben írt, az evangélium sajátosságaival és rejtett kincseivel, valamint Jézus családfájával. A második részt Jézus születésének, bementésének és megkísértésének szenteltem. Ezekben a fejezetekben Máté újra és újra Messiásként mutatja be Jézust az olvasóknak, ezzel igazolva tekintélyét. A harmadik rész a Messiás tanításaival és tetteivel foglalkozik, míg a negyedik az Ő követésével akkor és most.

A hegyi beszéd zsidó szemszögből című könyvemben³ korábban már foglalkoztam Máté evangéliumának néhány aspektusával, így ebben a könyvben csak egyes szakaszokat magyarázok meg a hegyi beszédből. A bevezetőben azonban vissza fogok utalni *A hegyi beszéd* című könyvem egyik részére – a „kirakós játék” egyik fontos darabjára azért, hogy az evangélium szerkezetét megértsük –, még akkor is, ha az olvasó már olvasta ezt a könyvemet, ugyanis az ismétlés segít abban, hogy Máté evangéliumának különleges szerkezetét újra szemünk elé idézzük.

Most pedig sok örömet kívánok az expedícióhoz Máté evangélista világába!

2 Az exegézis (a görög exegesis szóból) az Isten Igéjéből származó szövegek értelmezése a teológiában és a hit gyakorlása céljából. Segítségével a tudós olvasók és a laikusok egyaránt meg tudják ragadni a bibliai szakaszok kijelentéseit és tartalmát, valamint történelmi és szövegbeli összefüggéseit. A hermeneutika (a görög hermeneucin szóból = értelmezni, megfejteni) a szövegek értelmezésének vagy magyarázatának tudománya (értelmezéstan).

3 Anatoli Uschomirski: *A hegyi beszéd zsidó szemszögből* – Amit a zsidók és a keresztyének közösen megtanulhatnak Jézustól, Evangéliumi Kiadó, Budapest, 2022.

1. RÉSZ

BEVEZETÉS

TÖRTÉNELMI HÁTTÉR

Amikor az Újszövetséget olvassuk, tudatosítanunk kell magunkban, hogy egy olyan korszakba térünk vissza, ami kétezer évre van tőlünk. Ezt az időszakot nem tudjuk teljességében megérteni, mert a világ és különösen az emberek sokat változtak azóta.

Ezt egy mai példával szeretném szemléltetni. Ezt a könyvet akkor írom, amikor kitört egy véres háború Európa közepén. Ukrajnát, azt az országot, ahol felnőttem, lerohanta Oroszország. Ez az egyik legkegyetlenebb háború az elmúlt 80 évben Európában. Remélem és imádkozom, hogy a háború véget érjen addigra, mire ezt a könyvet a kezébe veszi az olvasó. Ám tudom, hogy mindkét ország, Oroszország és Ukrajna, de mindenekelőtt a térségben élő következő nemzedékek egészen másképp fogják megismerni országaik történelmét, mint én harminc évvel előttük. Az egymásról kialakított képükre és benyomásaikra a 2022-es események rá fogják nyomni a bélyegüket. Ismerek két népet, akik kölcsönös tisztelőben és megbecsülésben éltek. Ez mára semmivé lett. A következő két-három generáció idejében valószínűleg ez már nem is fog helyreállni.

Sokkal kevésbé tudjuk feltárni azt az időszakot, amelyben Jézus és tanítványai éltek. Ennek ellenére elengedhetetlennek tűnik számomra, hogy figyelemmel legyek mindenre, amit arról az időről tudunk azért, hogy amennyire csak lehetséges, közelebb kerüljünk az akkori emberekhez, és a lehető legmélyebb megértésre jussunk. Ezért kezdem ezt a könyvet a történelmi összefüggések feltárásával. Ez segít annak megértésében, hogy milyen korban élt és működött Máté, és miért ebben a korban írta meg evangéliumát.

Különös jelentőséggel bír az, hogy abban az időben hogyan alakultak a kapcsolatok a különféle vallási áramlatok között, mert csak így érthetjük meg, hogy milyen vallási és történelmi háttérben jöttek létre az első jézushívó gyülekezetek.

A VALLÁSI CSOPORTOSULÁSOK IZRAELBEN A MÁSODIK TEMPLOM IDEJÉN

Jézus idején több politikai-vallási irányzat létezett Izraelben: a farizeusok, a szadduceusok, az esszénusok és a zelóták. Az evangéliumok alig vagy egyáltalán nem tudósítanak e csoportok eszméiről és vallási felfogásáról, mert a korabeli olvasók jól ismerték őket, és nem volt szükségük további magyarázatokra. Nekünk viszont igencsak szükségünk van ezek ismertetésére, ezért a következőkben röviden bemutatom e csoportokat. Ez segítségünkre lesz abban, hogy megértsük, milyen vallási háttérből nőtt ki Jézus mozgalma, és hogyan hatottak rá ezek a csoportok.

A szadduceusok

A szadduceusok (héberül: c^odukim) a nevüket valószínűleg Szádók vagy Cádok főpap után kapták, aki Dávid király idején meghatározó személyiség volt.⁴ Cádok leszármazottjai jelentős szerepet játszottak a száműzetés utáni vallási élet felépítésében, és mint törvény szerinti papok templomi szolgálatot láttak el Jeruzsálemben. A szadduceusok nagyon konzervatívok voltak. Teológiájukat és életformájukat saját Tóra magyarázatukra alapozták, a tőlük eltérő értelmezéseket elutasították. A próféták könyveit és különösen a nép vezetőinek a prófétáktól származó bírálatát nem akarták elfogadni. Elleneztek mindenféle reformot. Úgy vélték, hogy Izrael szentségét leginkább a Templom és az elrendelt áldozatok révén lehet megőrizni. Szerintük egyedül Izrael volt szent, és csak Izraelnek volt joga a Tóra tanulmányozására, míg más csoportosulások

4 Vö. 2Sám 15,24; 1Kir 2,35

ezt más kultúrákból érkező érdeklődőknek is megengedték.

A szadduceusok nem osztották a farizeusok általánosan elfogadott apokaliptikus-eszkatológiai reményeit. Tanításaik szerint nem volt sem élet a halál után, sem feltámadás. Az üdvösség a felfogásuk szerint csak a földön valósul meg. Abban hittek, hogy az embert Isten csak ebben az életben jutalmazza vagy bünteti meg elkövetett tetteiért.

A zelóták és a farizeusok is a szadduceusok ellenfelei voltak. A szadduceusok arra törekedtek, hogy fenntartsák a status quót vallási, társadalmi és politikai téren egyaránt, míg a többi párt a megújulásra törekedett.

Mivel együttműködtek a rómaiakkal, a szadduceusok különösen aggodtak az ország politikai stabilitásáért. Egy messianisztikus mozgalom jelentkezése veszélyes volt számukra, ezért minden lehetséges módot megragadtak, hogy elhallgattassák Jézust és az Ő követőit.

Amikor Kr. u. 66-ban kitért a rómaiak elleni fegyveres felkelés, a szadduceusok hasztalan próbálták közbelépni és megakadályozni. Jeruzsálem elestével Kr. u. 70-ben a szadduceusok irányzatának is befejeződött.

A zelóták

A zelóták eredetileg a farizeusok köréhez tartoztak, azonban politikai és vallási okokból különváltak tőlük, és aktív politikai fellépésre szólítottak fel a rómaiak ellen.

A törvény iránti buzgóságuk miatt kapták a „fanatikusok” becenevet (görögül: zelóták). Josephus, aki egykor maga is zelóta volt, a „negyedik filozófiaként” írja le őket, olyan irányzatként, amely akkoriban a szadduceusok, farizeusok és esszénusok mellett a legnagyobb befolyással bírt Izraelben.⁵

5 Josephus Flavius: Antiquitates (A zsidók története), idézi Martin Hengels: Zeloten (Zelóták), Mohr Siebeck, 3. kiadás. 2011, 81. o.

A zelóták erős zsidó nemzeti öntudatot hirdetve fegyveres ellenállásra szólítottak fel. Továbbá elutasították a római császár uralmának elismerését, és azt, hogy meghajoljanak előtte, és „Úrnak” nevezzék.

Az esszénusok

Az esszénusok egy vallási csoport voltak, akik körülbelül a Kr. e. első század közepétől léptek fel Izraelben. Főként a Holt tenger partján fekvő Qumránról, egy kolostorhoz hasonló lakóhelyről váltak ismertté, amely feltehetőleg az esszénusoké volt.

Az esszénusok igyekeztek különösen hűek maradni a hitükhöz. Lemondtak az élet élvezeteiről, és szigorú szabályoknak vetették alá magukat. Többek között felépítették a „megszentelődés rendszerét”, amely magában foglalta az elkülönülést, a tisztálkodásokat, a nagyon szigorú szombattartást és néhány egyéb tilalmat: tilos volt – a belépési fogadalmon kívül – az eskütétel, a véres áldozatok, a rabszolgaság és a fényűzés. Mindent egybevetve szigorúan rögzített vallási rendszabályok szerint éltek.⁶ Az esszénusok hittek abban, hogy Isten eleve elrendelte az emberiség örök sorsát, ezért úgyszólván „őskálvinisták” voltak.

A qumrániak „a világhosság fiainak” nevezték magukat és mindenki mást, beleértve a zsidókat is, „a sötétség fiainak”. A szellemi elkülönülés felfogásuk szerint örökkön örökké érvényben maradt.

A farizeusok

A farizeusok főként Jeruzsálemhez kapcsolódtak. Keményen kellett dolgozniuk, mert a papokkal ellentétben ők nem kaptak tizedet.

Josephus szerint Jézus idején számuk körülbelül hatezerre⁷ volt tehető.

Az első század elejéig nem voltak nagy hatással a politikai eseményekre, de a század első felében befolyásuk rohamosan nőtt az egyszerű

6 Paul Zeller (szerk.): Calwer Bibellexikon (Calwer Biblialexikon) – Illusztrált Bibliai Kéziszótár. Verlag der Vereinsbuchhandlung, 1912, 168. o., címszó: Essener, Essäer.

7 Josephus Flavius: Jüdische Altertümer (A zsidók története), XVII, 2,4

emberek körében, mivel az ő irányzatuk állt a legközelebb a néphez. A farizeusoknak öt évtizedbe került, hogy megalapozzák a jövőjüket. Politikai és vallási hatalomra jutásuk csak évekkel később következett be Kr. u. 70-ben, a Második Templom lerombolása után.

Abban az időben két „bibliaiskola” működött Jeruzsálemben, amelyek meghatározták a zsidó nép társadalmi és vallási életét: Bét Hillél és Bét Sámáj.

Máté evangéliumát olvasva feltűnik, hogy Jézus leggyakrabban a farizeusokkal keveredik vitába. Teológiailag közel állt ehhez a csoporthoz, mert a farizeusok legtöbb tanítása segített az embereknek abban, hogy Isten Tórája szerint éljenek. Mindehhez alapelveként az 5Mózes 30,16 szolgált:

Ezért parancsolom ma neked, hogy szeresd az URat, a te Istenedet, járj az ő útjain, tartsd meg parancsolatait, rendelkezéseit és törvényeit, és akkor élni és sokasodni fogsz, mert megáld téged az ÚR, a te Istened azon a földön, amelyre most bemegy, hogy birtokba vedd.

A farizeusok tehát úgy vélték, hogy Isten parancsolatainak értelme az, hogy az embereket áldásokkal teli életre vezesse.

Mivel a farizeusok, néhány kivételtől eltekintve, szerény körülmények közül jöttek, az egyszerű nép gyakorlati szükségletei nagyon közel álltak hozzájuk. Értelmezéseik ezért az emberek számára könnyen érthetőek voltak.

A farizeusok igyekeztek korukhoz igazítva értelmezni a Tórát, mert abból indultak ki, hogy a parancsolatok és a szabályok bizonyos aktualizálására van szükség, ha a körülmények változnak. Elsősorban az irgalomról, a szeretetről és a méltányosságról tanítottak, amelyek a farizeusság alappillérei voltak. Ezen kívül hittek az eljövendő világban és az igazak jutalmában.

A farizeusok abból indultak ki, hogy a parancsolatok és a szabályok bizonyos aktualizálására van szükség.

Ma a farizeus szó a keresztyének körében negatív töltetet hordoz. A legtöbb keresztyén teológus a farizeusokra úgy tekint, mint akik szembehelyezkednek Jézussal és az Ő tanításaival. Az Újszövetség azonban más képet tár elénk. „Az írástudók és farizeusok Mózes székébe ültek. Tegyetek meg, őrizzetek meg mindent, amit csak mondanak nektek” – mondta Jézus (Mt 23,2-3; CSIA). Megerősíti szavait két felszólító módú igével: „Tegyetek meg, őrizzetek meg!” Ezzel hangsúlyozza, hogy a farizeusi tanítást alapjában véve jónak tartja.

Jézus mozgalma és a farizeusok

A Jézust követő zsidók és a farizeusok vallási szempontból egyfajta „pietista megújulást”⁸ jelenítették meg. Mindkét irányzat az igazságosságra törekedett, keresték Isten akaratát, és az Ő útmutatásai szerint akartak élni. Ám nemcsak az igazságosságban hittek, hanem a kegyelemben is.

Ráadásul mindkét mozgalomnak ugyanaz volt a célcsoportja: elsősorban az am háárec (a föld népe), az egyszerű emberek felé fordultak. Üzenetük is szinte ugyanaz volt: „Isten országa közel van”. Ezért a népet Isten követésére hívták.

A lényeges különbség volt viszont közöttük, hogy Jézust a követői Messiásnak hirdették, amit a legtöbb farizeus elutasított.

A két csoport között lévő összetűzések azonban össze sem hasonlíthatók például a keresztyének és a muszlimok közötti konfliktusokkal. A zsidóságon belüli viták egyáltalán nem voltak idegenek a judaizmustól.

Feltűnt már az olvasónak az evangéliumok olvasása közben, hogy a farizeusok rituális étkezésekre hívták meg Jézust? A rituális étkezések szentek voltak, és gondosan megválogatták azokat, akikkel közösséget akartak vállalni. Ez azt mutatja, hogy Jézust tanítóként értékelték.

A legtöbb nézeteltérés Jézus és a farizeusok között a Lukács evangéliumában történik egy összejöveten, ahol teológiai kérdésekről be-

8 A német evangélikus egyházon belül a pietisták mozgalma a 17. századtól a hitbéli megújulást szorgalmazva lépett fel. Az egyház „belső ellenzékeként” küzdöttek a vallásosság és hagyományos teológiai látásmód ellen. (Ford. megj.)

szélgetnek. A viták során Jézus nem általánosságban bírálja a farizeusok tanítását, hanem csak egyes farizeusok néhány tanítását.⁹

Az egyik jellemvonás, mely nagyon fontos volt a farizeusok számára, az irgalmasság volt. A Misnában¹⁰ ez áll:

Azt a szanhedrint, amelyik hét év alatt egy embert kivégeztetett, könyörtelen bíróságnak hívták (mert könnyelműen döntöttek az emberélet felől). Rabbi Elazar ben Azarja (100 körül) mondta: hetven év alatt egyet. Rabbi Tarfon (110 körül) és Rabbi Akiba (135 körül) mondták: Ha a szanhedrinben lettünk volna, nem végezték volna ki egy embert sem.¹¹

Ez tipikus példája annak, hogy a farizeusok számára az irgalom elsőbbséget élvezett az igazságossággal szemben.

A farizeusok árnyoldalairól a legjobban a saját forrásaik árulkodnak. Így van megírva a Talmudban:

Jannaj király így szólt a feleségéhez: Ne félj sem a farizeusoktól, és azoktól sem, akik nem farizeusok, hanem a képmutatóktól félj, akik farizeusoknak adják ki magukat; ők követnek el olyan tetteket, mint Zimri, és követelnek olyan jutalmat, mint Fineás.¹²

Jézus is mondhatott volna ilyesmit, hiszen ő is élesen bírálta a képmutatást. De vajon a képmutatás csak jellegzetes farizeusi vagy zsidó tulajdonság? Nem inkább sztereotípiá és az antijudaizmus egyik formája, amikor a farizeusokat minden esetben képmutatónak ábrázolják? Úgy gondolom, hogy Jézus azokért a dolgokért dorgálta meg a farizeusokat, amelyekért ma sok keresztyént is megdorgálna. Kritizálta őket, hogy

9 Vö. Guido Baltes: Jesus, der Jude, und die Missverständnisse der Christen (Jézus, a zsidó és a keresztyének félreértései) Verlag der Francke-Buchhandlung 2013, 99. o.

10 A Misna (a héber *sana* = ismételni szóból) jelentése: a szóbeli hagyomány ismétléssel (memorizálással) való megtanulása és megtanítása kívülről. Konkrétabban a Misna a Talmud egyik részét jelenti, amit Kr. u. 200 körül rögzítettek írásban.

11 Misna, Szeder Nezikim, Makkot traktátus 1,10c

12 bSzota 20a

nem aszerint éltek, amit tanítottak. Ám ez egy olyan kérdés volt, amiben a farizeusok is nagyon éles önkritikát gyakoroltak.¹³

A nagy szakadás

Jeruzsálem városának ostroma és eleste szörnyű katasztrófát jelentett a zsidó nép számára. A zelóták elkeseredett harcot vívtak mind a rómaiakkal, mind saját népük egyes irányzatai ellen.

A fent említett vallási csoportok közül csak kettő élte túl a katasztrófát: a jézushívő zsidók és a farizeusok.

Jézus követői kihasználták az ostrom alatti szünetet, és kelet felé menekültek, egészen pontosan: a kelet-jordániai Pella városába.¹⁴ Valószínűleg elsősorban nem félelemből menekültek, hanem Mesterük parancsát követték:

Ha azonban azt látnátok, hogy Jeruzsálemet tábor veszi körül, akkor ismerjétek fel, hogy elpusztulása közel van. Akkor majd akik Júdeában lesznek, fussanak a hegyekbe, akik a városban lesznek, távozzanak belőle. Akik a mezőn lesznek, ne menjenek a városba. (Lk 21,20-21; CSIA)

Mivel nem tanúsítottak ellenállást a rómaiak ellen, a nép árulónak nyilvánította őket, ahogyan Josephus Flavius¹⁵ is, bár ő az árulást körülbelül már három évvel korábban, Kr. u. 67 körül elkövette.

13 Vö. Uschomirski: *A hegyi beszéd zsidó szemszögből*, uo., 73. o.

14 Eusebius, hist. III,5,2-től. Magyar kiadás: Caesareai Euszebiosz Egyháztörténete, ford. Baán István, Ókori Keresztény Írók 3., Szent István Társulat, Budapest, 2020. III,5,2-től, 152-153. o.

15 Jozsef ben Matitjahu (Kr. u. 37/38–Kr. u. 100 körül) egy tekintélyes jeruzsálemi papi-királyi család sarja volt. A háborúban a rómaiak fogságába esett, és tolmácsként szolgált Jeruzsálem ostroma alatt. Miután a rómaiak 70-ben elfoglalták Jeruzsálemet, Josephus Rómába utazott, ahol megkapta a római polgárságot, és megírta történelmi beszámolóit. Vö. Wikipédia: Josephus Flavius. https://de.wikipedia.org/wiki/Flavius_Josephus (letöltve: 2022.09.14.)